

Karton krijgt vorm in Ureterp

Stansen, rillen, plakken en slitten

De wereld achter de voordeur

Van veel bedrijven is wel bekend hoe ze heten, maar wat er eigenlijk gebeurt is voor veel mensen onduidelijk. In een serie reportages kijkt De Woudklank dit voorjaar daarom achter de voordeur. In deze tweede aflevering gaan we op bezoek bij De Bie Kartonnage in Ureterp.

URETERP - Het maken van kartonnen doosjes, eens de belangrijkste activiteit van Kartonnage De Bie, vormt nu nog maar een beperkt deel van de werkzaamheden. De Bie doet nu veel meer. Met diverse machines maakt het bedrijf uit vlakke vellen karton de mooiste vormen. Kracht van het bedrijf is de kleinschaligheid en de specialisatie. Ron de Bie, zijn partner Marga Jeeninga en medewerker Wolter Nieuwland hebben een dynamisch en verrassend beroep. Er is altijd tijdsdruk en ze weten vaak niet wat ze morgen moeten doen.

Arend Waninge

De pallets papier en karton komen en gaan bij Kartonnage De Bie in Ureterp. "Het meeste is binnen 24 uur ook weer weg," vertelt eigenaar Ron de Bie. In die tussentijd is er wel het een en ander met het karton gebeurd. Soms is dat een enkele snee, maar het karton kan ook helemaal zijn uitgestanst, zijn gerild en tot doosjes geplakt en gevouwen. "Wij kunnen hier veel dingen, die je op geen tweede plek in het noorden gerealiseerd krijgt."

Omgebouwde machines

De hal op industrieterrein De Gilden staat dan ook vol met machines. Door de zware metalen naamplaten van Heidelberg en Johannesberger ogen de machines oud. "Hier staan inderdaad machines uit de jaren vijftig en zestig. Vaak zijn het oude drukmachines die zijn omgebouwd voor ander gebruik." De Bie kent de bouwjaar van de machines moeiteloos uit zijn hoofd. Hij spreekt er over zoals liefhebbers van oude auto's en motoren ook over hun bezit kunnen praten. Het verzamelen van oude machines en oude auto's is dan ook één van zijn hobby's.

De oude machines passen niet meer in een moderne drukkerij, maar met wat ombouwen en aanpassingen aan de veiligheidseisen, zijn de machines goed voor andere doeleinden te gebruiken. "Deze drukpers stamt uit de jaren vijftig, toen er nog met loden letters werd gezet." Waar vroeger de drukplaten lagen, liggen nu stansvormen. Deze vormen maakt de Bie niet zelf, daar zijn weer speciale bedrijven voor. Aan de voorkant van de machine ligt een stapel oranjekarton, bedrukt en wel. "Ik krijg hier alles gedrukt aan. We drukken zelf niet." Een luchtsysteem pakt de vellen stuk voor stuk op en leidt deze door de machine. Op het oog komt het karton er weer identiek uit. Maar schijn bedriegt. Waar vroeger het vel werd bedrukt, stanst de mal nu een vorm van een kroon in het karton. Met een kleine beweging is de kroon uit het karton te drukken, het zogenaamde uitbreken. Bij deze opdracht hoeft De Bie dat echter niet zelf te doen. Het gestanste karton gaat direct weer terug naar de opdrachtgever.

Kartonstroom

De herkomst en de eindbestemming van zijn producten is voor De Bie niet altijd even duidelijk. Dit speciale drukwerk reist soms het hele land door. De Bie ontvangt het stanswerk deels van vaste toeleveranciers zoals drukkerijen en reclamebureaus. Voor sommige klanten doet hij al het

werk, voor anderen alleen de speciale klussen of het werk dat ze zelf niet meer aankunnen. Een ander deel van de opdrachten komt van zogenaamde drukwerk-bemiddelaars. Dat zijn specialisten die voor opdrachtgevers voor iedere handeling in het drukproces de juiste partner zoeken. De reis van het drukwerk blijft niet beperkt tot Nederland. De Bie stanst soms grote series reclamelabels die je om de hals van een fles kunt hangen. "Die labels gaan vervolgens ergens naar het Oostblok, ik meen Roemenië. Weken later zie ik de labels met fles weer terug in de schappen van de Poesz supermarkt direct achter ons bedrijfspand."

Stansen is een belangrijk onderdeel van het werk van De Bie kartonnage. Opdrachtgevers schakelen het bedrijf vooral in voor het niet-standaardwerk. Gewoon recht snijden kunnen de meeste drukkerijen zelf wel. Maar wanneer het iets anders is dan recht-toe-rechtaan, komt De Bie in beeld. Als voorbeeld laat hij een partij tabbladen zien voor schoolboeken. De vellen zijn bijna helemaal recht, alleen ter hoogte van de tab heeft het papier een uitstulping. "En dat maakt het al weer speciaal werk."

Een ander staaltje precisiewerk is het stansen van stickers, het zogenaamde slitten. Ron laat vellen vol stickers zien. "Ze zijn meestal 0,2 mm dik en die moeten we dan halfdiep stanzen. De sticker is dan eenvoudig van de achtergrond los te halen. Je mag niet door het vel heen stanzen, omdat het dan bijvoorbeeld problemen kan geven wanneer die vellen nog door een printer moeten."

Meer dan stanzen

De Bie doet echter meer dan stanzen. Achter in het pand staat een vouwdozenplakmachine, bouwjaar 1967, ook weer volledig aangepast aan de moderne eisen. Hiermee worden kleine vouwdoosjes gevouwen en gelijmd tot één geheel. Uitgangspunt is een gestanst stuk papier, meestal ook nog bedrukt. De Bie legt het product in het apparaat, waarna een

lopende band het karton meeneemt. Binnen een paar meter loopband is een plakrand van lijn voorzien, zijn de verschillende zijanten gevouwen en is de lijnrand met rollen aan elkaar gedrukt. Aan het eind van de lijn pakt Marga de doosjes op, doet een snelle kwaliteitscontrole en verpakt ze in een overdoos. Het zijn vooral verpakkingen voor cosmetica of medicijnen. "Eigenlijk produceren we hier voor een groot deel alleen maar afval," lacht de Bie. Het verder in elkaar zetten van de doosjes wordt vaak gedaan door inpakafdelingen van sociale werkplaatsen.

Kartonnage

Voor in de hal staat twee zogenaamde Degels. De machines laten zich nog het best vergelijken met een wafelijzer. Aan de ene zijde zit het karton en aan de andere zijde zit een stansvorm. Wanneer de beide helften tegen elkaar klappen, wordt het karton in één keer gestanst en gerild. Het uiteindelijke product is een stuk karton dat eenvoudig in elkaar is te vouwen tot doosje. De productie van diverse kleine doosjes is het echte kartonnagewerk, waar de naam van het bedrijf ook aan te danken is. De Bie maakt hiermee nu nog geschenkdoosjes voor van alles en nog wat. In een ver verleden was dit echter de hoofdmoot van zijn werk. "Mijn vader had vroeger in Zeist een dergelijk bedrijf. Daar maakten we in de jaren zestig en zeventig veel verpakkingen voor bestekseries en souvenir- en gelegenheidslepeltjes. Die markt is er bijna niet meer, maar we maken hier jaarlijks voor verschillende doeleinden toch nog een paar duizend doosjes."

Kennis en flexibiliteit

De Bie is van veel markten thuis blijkt bij een rondgang op het bedrijf. Het is het resultaat van jarenlange ervaring. Opgebouwd door vroeger als kind al mee te werken bij vader thuis. Na een omweg in het leger pakte hij de draad in de jaren negentig weer op. Eerst in Bakkeveen en nu in Ureterp. "We moeten het hier vooral hebben van veel relatief kleine series. De grotere bedrijven in deze sector beginnen daar niet aan. Daarvoor zijn de apparaten te duur en kost het ieder keer omstellen te veel tijd." Door zijn kennis en goede machinepark zijn deze series voor De Bie wel interessant. "Bovendien weten wij met deze machines om te gaan. Dat leert een begin-

De Heidelberg cilinderautomat aan het werk met het eindresultaat. Draait de Heidelberg vol gas, dan verwerkt de machine 2500 vel per uur. (Foto: Sietse de Boer)

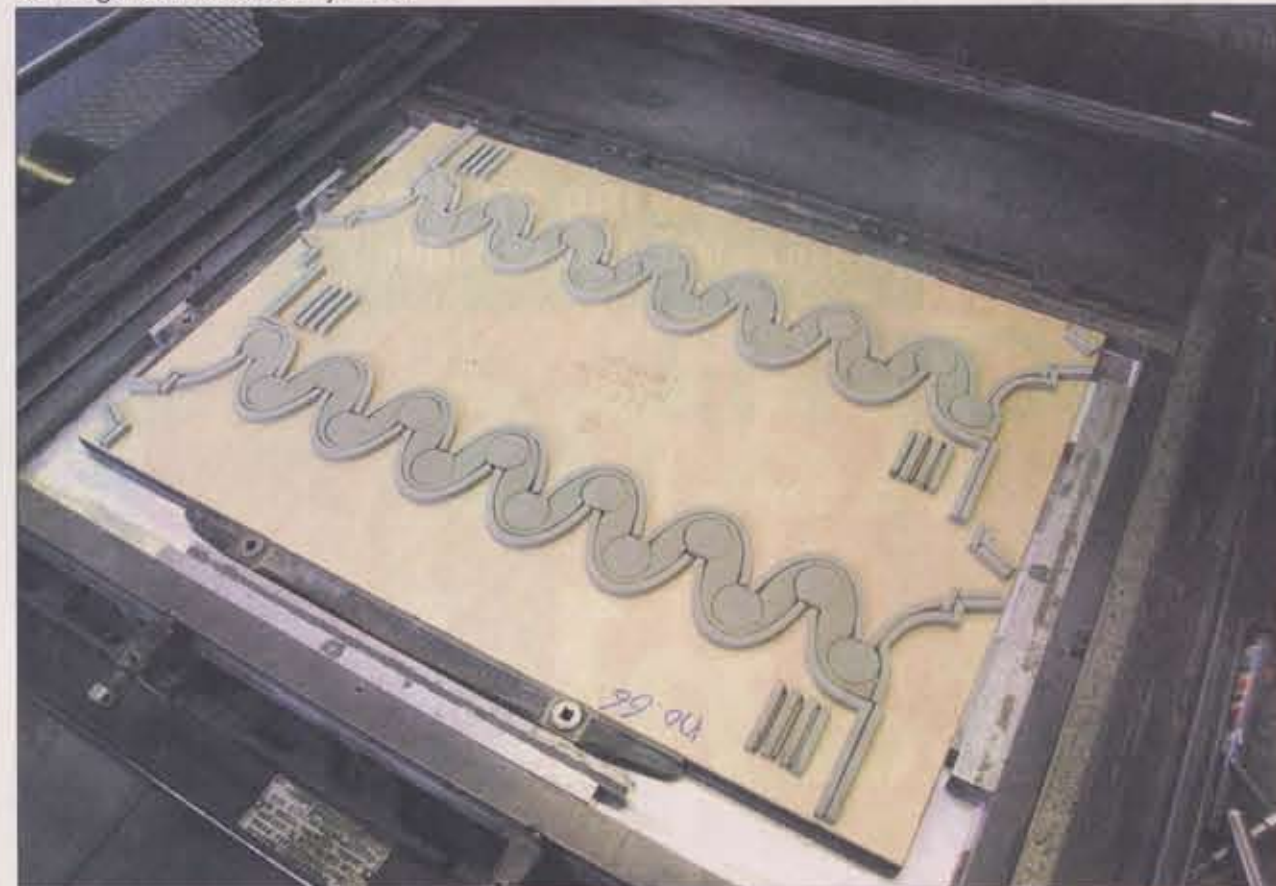
neling in de grafische industrie niet meer." De Bie kartonnage is dynamisch en flexibel. Dat moet ook wel. "Het komt regelmatig voor dat ik al een stapel papier op de stoep heb staan en dat er dan een uur later wordt gebeld wat er mee moet gebeuren. Bovendien moet alles vaak onder druk klaar. Alles moet dan in één keer goed. Gelukkig laten wij zien dat we daarmee eigenlijk altijd kunnen halen, ook al moeten wel dan 's avonds wel eens even doorwerken."

De loods van Ron de Bie en Marga Jeeninga. Centraal staan een paar omgebouwde drukpersen uit de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. Het papier en karton dat er nu door heen gaat wordt niet bedrukt, maar bewerkt. (Foto: Sietse de Boer)

In één werkgang stanst en rilt De Bie platen karton tot vormen waaruit eenvoudig doosjes zijn te vouwen. Deze machines, Degels, werken als een wafelijzer. Aan één kant het karton en aan de andere kant een stansvorm. (Foto: Sietse de Boer)

Waar eens de drukplaat lag, ligt nu een stansvorm. In dit geval een kroon. In één handeling stanst de machine de vorm in het karton. Vorige week op Koninginnedag deelde een bekend radiostation deze kronen uit. (Foto: Sietse de Boer)

De plakmachine vouwt en plakt per uur maximaal 15.000 doosjes. De doosjes worden vooral gebruikt voor de verpakking van cosmetica en medicijnen. "Het is een prachtige machine, het omstellen duurt maar een paar minuten en dan rollen er opnieuw zo maar 15.000 doosjes per uur van de band," aldus De Bie. (Foto: Sietse de Boer)

Een paar keer per jaar stanst De Bie stukjes karton van een paar centimeter in omtrek. Na het stanzen, drukt Marga Jeeninga de kartonnetjes uit de vorm en bundelt ze in een vast aantal. Marga werkt overdag veel mee. Ze is vooral voor het precisiewerk, zoals het plakken of nieten van doosjes. Ron: "Dat klinkt misschien vreemd, maar dat is typisch vrouwenwerk. Wanneer Wolter of ik dat moeten doen, wordt het direct een puinhoop." Marga is de eerste om dit verhaal lachend te bevestigen. (Foto: Sietse de Boer)